
BIBELN – GUDS KLARE ORD?

ROALD E. KRISTIANSSEN

SØKEN ETTER DET FULLKOMNE

Som mennesker konfronteres vi stadig vekk med vår ufullkommenhet – om ikke så mye hos oss selv, så desto mer hos andre. Vi har sjelden problemer med å se splinten i vår nestes øye! Det er kanskje derfor ikke så rart at vi søker det fullkomne – og finner det i troen på en allmechtig Gud. For en del er imidlertid ikke en slik gudstro i seg selv tilstrekkelig, for hvordan kan vi være sikre på at vi har forstått denne gud rett? Hvordan vet vi egentlig hvem Gud er? Svaret er selvsagt at vi har sikker tilgang på kunnskap om denne gud fordi Gud har etterlatt oss skriftlige dokumenter om sin identitet og om hvordan vi skal tenke, tro og leve. Tryggheten i troen på Gud er forankret i vissheten om at de skrifter som omhandler denne guds verk, er troverdige og sanne. Det er i dem vi har 'Guds *klare* ord' om hvem han er, hva han vil og hva vi som mennesker skal gjøre dersom vi ønsker å stå på god fot med ham.

Slagordet om at Bibelen er Guds klare ord er den kristne fundamentalismens fremste flaggsak. Den er begrunnet i læren om de hellige skriftenes troverdighet, uttrykt gjennom teorien om verbalinspirasjonen: at hvert eneste ord i Skriften er direkte inspirert av Gud og derfor ufeilbart. Denne læren vokste frem blant i kjølvannet av reformasjonen, og i den lutherske tradisjonen er den først og fremst representert ved ortodoksiens teologer. Læren kan sees på som et motstykke til den katolske kirkens syn på pavens ufeilbarlighet. For katolikkene var paven den levende autoritet i kraft av det apostoliske embedets suksess, garanterte for sannheten i kirkens lære. For protestantene ble bibelen alene, det levendegjorte *ordet*, den autoritet som på ufeilbarlig måte garanterte for den urokkelige og absolutte sannheten. Tilsvarende tenkning om bibelens autoritet og ufeilbarlighet finner vi også innenfor den reformerte tradisjon, og den har blitt videreført i flere kirkesamfunn som i Norge er representert ved ulike frikirker. Teologer som Calvin utviklet tanken om verbalinspirasjonen i retning av en *diktateori*: forfatterne av de bibelske skriftene ble forstått som Guds 'automatiserte' redskaper: de gjenga det Ånden dikterte dem nøyaktig og sannferdig. Bibelens forfattere er ifølge dette syn å forstå som Den hellige ånds 'sekretærer'.

Riktignok var forfatterne mennesker av sin tid. Eventuelle feil som måtte finnes i Skriften er imidlertid ikke sekretærenes feil, men snarere noe andre mennesker i historiens løp forårsaket idet de leste feil eller misforsto de opprinnelige manuskriptene, eller simpelthen ikke lenger hadde tilgang til dem slik at de måtte basere seg på korrumperte originaler. I luthersk tradisjon er Hutter (d.1616) en tidlig representant for verbalinspirasjonslæren, en forståelse av Skriften som ble overtatt av den langt mer innflytelsesrike Johann Gerhard (d.1637). En av de mest 'komplette' representanter for teorien er J.A.Quenstedt (1617-1688) som identifiserte ord og mening fordi hvert enkelt ord i Skriften var direkte diktert av Ånden slik at feil i ordene og deres mening ville være utenkelige. Quenstedt beskrev sitt syn på følgende måte (jfr. P.Borgen 1981: 89f):

De kanoniske hellige Skrifter i deres opprinnelige tekst er den ufeilbare sannhet og er uten noen feil; med andre ord: i de kanoniske hellige Skrifter finnes ingen løgn, intet falskt, ingen feil, selv ikke i minste detalj, hva enten det gjelder innhold eller formuleringer. Alle ting og alle detaljer som er overlevert i dem, er sanne, hva enten de gjelder læresetninger eller moral, historie eller kronologi, topografi eller navn.

Guds ord finnes dermed nedtegnet i Skriften klart og utvetydig for enhver som leser den med Åndens hjelp. Med slik hjelp er Skriften ufeilbarlig i både ord og sak. På denne måten kunne man finne trygghet og visshet i troen. Tryggheten var garantert av det fullkomne overleverte ord i Den hellige skrift, sant i alle sine nyanser fordi det i siste instans kom fra den allmektige Gud selv.

Moderne kristen fundamentalisme bygger videre på både luthersk ortodoksi og reformert tradisjon når det gjelder forståelsen av Skriftens ord. Grunnholdningen er den samme, selv om appliseringen av skriftforståelsen er vendt mot andre problemer enn de man sto overfor på 1500- og 1600-tallet. I stedet for kampen mot Den katolske kirkens prinsipp om Skrift og tradisjon der kirkens konsiler og hierarkiske geistlighet representerte Tradisjonen, er fundamentalismen i dag preget av kampen mot den moderne vitenskapens autoritet på alle livsområder, ikke minst innen *naturvitenskapen*, men også mot den allmenne sekularisering av samfunnet som gir stadig mindre plass for religionen i det offentlige rom. Fundamentalismens kamp for verbalinspirasjonen kan tolkes som et forsøk på å etablere en absolutt sikker basis for kunnskap ikke bare om religiøse forhold, men også på moralens område, så vel som for vår forståelse av naturen og samfunnet generelt. For fundamentalister er Det gamle og nye testamentets ord guddommelige ord og en absolutt norm for enhver kunnskap. Spørsmålet er hvorvidt det overhodet lar seg gjøre å forstå Skriften på denne måten. Er det mulig konsekvent å hevde at Bibelens ord er 'Guds klare ord'?

FUNDAMENTALISMENS DOMINOTEORI

Fundamentalister søker trygghet i Skriftens absolutte status som Guds ord. Rokkes det ved det guddommelige ordets absolutte autoritet ved å påvise faktiske feil, så står hele byggverket i fare for å falle. Tygger haren drøv? Nei, den gjør ikke det, men så står det faktisk i ... Ble verden skapt på 6 faktiske dager? Åpenbart ikke, ifølge vår tids vitenskap (det å si at en dag er en 'epoke' av noe større lengde, er en kvasi-løsning). Er Jesu henvisning i Matt 27:9 til skriftordet fra Jeremia en glipp? Åpenbart, siden ordene som er sitert faktisk ikke står i Jeremia, men hos Sakarja 11:13. Virket Jesus i ett eller tre år? Tja, det spørs hvilket av evangeliene en leser. For fundamentalister er slike spørsmål ubehagelige fordi de rokker ved synet på bibelen som ufeilbar. Thorleif Gilbrant forteller om en ung mann som fikk sitt bibelsyn forandret av såkalt liberal teologi. Den unge mannen spurte Gilbrant etter et møte der han hadde talt om bibelens ufeilbarlighet, om ikke der kan være enkelte små feil i bibelen? Gilbrant svarte: "Hvorfor små feil? Hvis der først skal være feil, hvorfor kan det da ikke være store feil, tydelige feil?"

Svaret er et godt uttrykk for den såkalte domino-teorien, kanskje mest kjent fra den kalde krigens politiske arena der amerikanerne gikk aktivt inn i Vietnam med den begrunnelsen at falt dette landet, så ville det føre til at neste land sto for tur, og så neste... inntil hele sør-øst Asia var i fiendens hender. Den samme teorien kan anvendes på

kampen om bibelens ufeilbarlighet: hvis der er én feil, så kan der godt være mange. Og er der en liten feil, så kan der godt være store feil. For å holde alle dominobrikkene oppreist, må derfor Gilbrant hevde at det Gud har gjort, er å inspirere alt sammen slik at absolutt alt stemmer: hendelsenes kronologi, bøkens forfatterskap, geografiske opplysninger og naturmessige forhold – og hvis ordene likevel ikke gjør stemmer, så er det fordi vi ikke har forstått ordene rett (eller hvis det ikke kan bortforklares, fordi noen har korrumpert teksten slik vi har den i overleverte håndskrifter og moderne oversettelser).

Den avgjørende feil som gjøres fra fundamentalistisk hold på dette punkt, er at alt i bibelen settes på samme nivå slik at faller en sak, så faller også alle de andre. Dermed skapes det et kunstig motsetningsforhold mellom bibelsk og menneskelig kunnskap. Hvis bibelen oppfattes som ufeilbarlig i absolutt forstand, så er det følgelig den menneskelige kunnskapen som må vike. Dette er en falsk motsetning fordi den ikke tar bibelens *historiske* side alvorlig, og resultatet er som oftest at en må konstruere en ”religiøs” form for vitenskapelighet som kan forsvare en ”Bibelen hadde rett”-holdning – slik som i den såkalte amerikanske kreasjonisme-teologien.

Et alternativ til den absolutte fundamentalismen, et alternativ man finner i svært konservative miljøer, er å modifisere skriftsynet slik at det primært anvendes *teologisk* og ikke ukritisk brukes på enhver saksopplysninger en finner i Skriften. Poenget i teologisk fundamentalisme er at Skriftens ufeilbarlighet kvalifiseres til å gjelde det i Guds Ord som åpenbarer til frelse og helliggjørelse. Om ikke saksforhold vedrørende historie, natur og geografi alltid er gyldige, så er budskapet om frelsesveien likevel gyldig. En slik kvalifisering vil imidlertid ofte bli avvist ut i fra dominoteorien.

GUDS OBSKURE ORD?

Umuligheten av å ta ethvert ord i bibelen som absolutte uttrykk for Guds inspirerte ord, kan illustreres av følgende lille fortelling. Laura Schlesinger er en kjent radioperson i USA som gir råd til de som ringer inn til hennes program. For en tid siden svarte hun en av innringerne, med henvisning til 3. Mosebok 18:22, at homoseksualitet er en vederstyggelighet, og kan under ingen omstendighet tolereres. Som en respons på slik bibelbruk – misbruk, kunne en være fristet til å si – har det på internett vært sirkulert et ”åpent brev” formulert til henne. Jeg har tatt meg den frihet å endre noen små detaljer for å sette debatten om bibelsynet inn i vår hjemlige kontekst:

Kjære Dr. Laura,

Takk for at du gjør så mye for å lære folk opp i Guds bud. Jeg har lært mye av deg, og jeg prøver å dele disse kunnskapene med så mange jeg kan. Dersom noen for eksempel prøver å forsvare homoseksualitet, så minner jeg dem bare om 3. Mosebok 18:22 der det står klart og tydelig at homoseksualitet er en vederstyggelighet. Så er ikke det mer å snakke om.

Men nå trenger jeg noen råd om hvordan jeg skal leve etter Guds bud.

1. Hver gang jeg brenner en okse som et offer vet jeg at dette gir en duft som behager Herren (3.Mosebok 1:9). Problemet er naboene.
2. Jeg ønsker å selge min datter som slave (2. Mosebok 21:7). Med det prisnivået vi har i dag, hva mener du er en rett pris?

3. I 3. Mosebok 24:44 står det klart at jeg kan eie både mannlige og kvinnelige slaver så lenge de er kjøpt fra et naboland. En venn av meg sier at dette gjelder bare for svensker, og ikke dansker. Her trenger jeg hjelp. Kan jeg eie dansker?

4. Jeg har en nabo som insisterer på at han skal arbeide på sabbaten. 2. Mosebok 35:2 er helt tydelig på at han skal drepes. Er jeg moralsk ansvarlig for å gjøre dette selv?

5. En venn av meg mener at selv om det er en vederstyggelighet å spise skalldyr (3. Mosebok 11:10), så er homoseksualitet verre. Jeg er uenig. Hvem har rett?

6. I 3. Mosebok 21:20 står det klart at jeg ikke må nærme meg Guds alter dersom jeg ser dårlig. Jeg må innrømme at jeg er nærsynt og bruker briller. Må synet mitt være helt perfekt, eller kan vi operere med litt slingringsmonn her?

7. De fleste av vennene mine går til frisøren. De klipper håret på sidene og tar skjegget i kantene. Dette er tydelig en synd ifølge 3. Mosebok 19:27. Hvordan bør de straffes?

8. Jeg har lest i 3. Mosebok 11:7-8 at jeg ikke må røre noen rester av en død gris fordi det gjør meg uren. Betyr det at jeg aldri mer kan spille med min gamle fotball?

9. Min onkel har en gård. Han synder mot 3. Mosebok 19:19 fordi han planter to ulike avlinger på samme jorde. Kona er ikke noe bedre fordi hun går med klær som er lagd av to ulike stofftyper (blanding av bomull og polyester). Han har også den uvanen at han banner mye. Er det virkelig nødvendig at vi samler hele byen bare for å steine de (3. Mosebok 24:10-16)? Er det ikke like lett å brenne de til døde i et familieselskap slik vi pleier å gjøre med mennesker som ligger med sine slektninger (3. Mosebok 20:14)?

Jeg vet du har gått i dybden på denne type problemstillinger. Så jeg er sikker på at du kan hjelpe meg. Takk for at du stadig minner oss på at Guds ord er evig og uforanderlig.

Teksten ironiserer selvsagt over bruken av bibelordet som om ethvert utsagn i bibelen hadde den samme gyldighet, og den illustrerer det absurde i en slik tankegang. Alt i bibelen tas ikke like alvorlig – det er et faktum selv den mest innbitte fundamentalist ikke kan komme bort i fra. Vi *velger* ut hvilke skriftsteder som skal regnes som gyldige, mens andre overses eller legges til side. Dette at en måtte forholde seg 'relativt' til bibelordet, er ikke noe nytt, men ble innsett allerede av apostlene selv. Det er nok å referere til Apostelmøtet i Jerusalem (Apg 15), der problemet var hva man skulle gjøre med den lovfrie forkynnelsen Paulus praktiserte i ikke-jødiske menigheter. Skulle en hevde at *alt* i Skriften var like gyldig, eller skulle en si at noe i Skriften ikke lenger hadde den samme gyldighet som før i kraft av Jesu død og oppstandelse? I sine overlegninger, ledet av den meget konservative Jakob, (antagelig) Jesu bror, kom en til den konklusjon at Paulus i stor grad måtte gis rett: Jesus hadde satt et skille i historien slik at det som var skrevet før ham, ikke lenger hadde den samme universelle og absolutte gyldighet for alle mennesker. Derfor fikk disse skriftene etter hvert navnet Det *gamle* testamentet i motsetning til Det *nye* testamentet. Og ikke engang i de skriftene som over godt og vel 100 års tid kom til å utgjorde de nye hellige skriftene, var alt å betrakte som absolutt. Paulus skiller mellom hva han utleder av skriftene og hva han selv mener seg å tro er rett – selv om han påberoper seg å ha Den hellige ånd som veileder.

Det kan dermed synes som om vi har å gjøre med Guds *obskure* ord, snarere enn Guds *klare* ord – dog ikke slik at det 'obskure' skyldes noen feil med ordet i seg selv, men snarere det at vi "ser Gud bakfra" slik Moses i sin tid gjorde, dvs. at vi som mennesker ikke har et klart blikk for det guddommelige. Vi kan derfor ikke operere med noen

skråsikkerhet i vår forståelse av ordet, ikke engang bibelordet. Vi kan ikke annet enn å gjøre som apostlene på Apostelmøtet: møte ordet med åpent sinn og forsøke etter beste evne å klargjøre dets gyldighet i den nye tid vi til enhver tid står i, for i fellesskap å avgjøre spørsmål om gyldighet og tidsbegrenset. Det er en oppgave vi ikke slipper unna, simpelthen fordi vi er mennesker og ikke guder.

DIALOG ELLER OPPGJØR?

De fleste kristne som heller i retning av et fundamentalistisk bibelsyn, er selvsagt ikke interessert i en slik bruk av bibelens ord som i det ovenfor nevnte leserbrevet. Det henger trolig sammen med at der er stor variasjon i den fundamentalistiske innstillingen i bibelsynet. Grovt sett har man skilt mellom to hovedtyper, et *formalt* skriftsyn begrunnet i dogmet om skriftens guddommelige inspirasjon og ufeilbarlighet, og et *materielt* skriftsyn avledet av troen om Kristus som skriftens sentrum. Det formale skriftsynet kan betraktes som det mest radikale, og er en logisk forutsetning for kreasjonistenes såkalte ”skapelsesforskning” som skal ”bevise” at jorden ikke er mer enn ca. 10.000 år og at der ikke har foregått noen evolusjon av jordens livsformer. Det materiale skriftsynet er mer moderat og legger vekt på det innholdsmessige, og som derfor er i stand til å skille mellom mer eller mindre ”uvesentligheter” når det gjelder tidsbetingede saksforhold og opplysninger i skriften. Kanskje kunne en legge til et såkalt ”før-kritisk” bibelsyn, dvs. et bibelsyn som primært er forankret i den fromme og oppbyggelige *bruk* av bibelen der en leser et ord for egen oppbyggelse og tar det til seg ”som det står” uten å teoretisere over det eller forsøke å finne ut hva det kan ha betydd i historisk forstand.

Et eksempel på bruken av et *formalt* fundamentalistisk skriftsyn finner vi hos ovenfor nevnte pinsepredikant Thoralf Gilbrant, fremstilt i boken ”Hva er skjedd med Bibelen” (1994).. Jeg skal i denne siste del gå inn i en dialog med et par viktige punkter i hans fremstilling og kommentere noen av de påstander og oppfatninger han står for vedrørende bibelsynet. Om det blir en ”dialog” eller et ”oppgjør”, får enhver gjøre seg sin oppfatning av.

”Vår tro på Bibelen er i første rekke tro på bibelens vitnesbyrd om seg selv,” (s.13) mener Gilbrant og påstår så at det i bibelen finnes en lære om Skriften selv, slik at *bibelsynet* utgjør en del av den kristne tro. For Gilbrant utgjør bibelen en helhet, en strøm av guddommelige inspirerte gudsord talt gjennom menneskers munn fra Mose tid og frem til siste del av aposteltiden. En slik oppfatning av det såkalte ”Skriftens selvvitnesbyrd” forutsetter imidlertid en sterk a-historisk og harmoniserende lesning av bibelen. Man siterer utvalgte bibelvers som støtte for sin på forhånd postulerte teori om skriftens enhet, og er overhodet ikke villig til å undersøke nærmere hverken skriftens mangfold og variasjon, eller tekstenes historiske basis. Påstanden om bibelens teologiske enhet og at bibelsynet er en del av bibelens eget budskap, er basert på en sirkulær argumentasjon: *fordi* jeg tror på bibelens enhet og inspirasjon, *så* tror jeg på at jeg i lesning av bibelen finner en grunnleggende enhet og guddommelig inspirert tale. Dette er noe Gilbrant teoretisk er klar over, men som ikke tar praktiske konsekvenser av. I bokens innledning refererer han til Billy Grahams fortelling om hvordan han i sine tidlige predikantdager i tro aksepterte Bibelen som Guds ord. Bibelsynet er dermed en trossak, akkurat som troen på Kristus som Guds sønn er en trossak. Problemet er at selv om en bruker det samme ordet ”tro” i begge tilfeller, er troen i de to tilfeller kvalitativt forskjellig. Troen på Bibelen er knyttet til et fysisk objekt, en dokumentsamling fra ulike historiske epoker gjengitt av forskjellige

mennesker erfaringer på bakgrunn av deres erfaring med sin tro på Gud. Troen på Kristus som Guds sønn, er – selv om den refererer seg til en konkret historisk person – basert i en oppfatning av denne personens *identitet*, en ikke-fysisk tolkning av hans rolle i Guds relasjon til verden. Her illustreres et av fundamentalismens sentrale problemer: at alle trosforhold settes på samme nivå og gjøres like viktige. Kristendom er ikke å tro på en bok, men en tro på Gud som verden skaper og frelser gjennom Jesus Kristus. Troen forholder seg til *Kristus*, og denne tro bruker de historiske dokumenter til informasjon om hvem denne Kristus er. En tro på bibelboken er en *overtro* i den betydning at den retter seg mot noe annet enn Gud og representerer en *overfortolkning* av skriften ved at den legger noe inn i tekstene som faktisk ikke er der.

Gilbrants *a priori*-oppfatning av skriftens egenart gjør at hans fremstilling av skriften blir full av faktiske feil: at Mosebøkene stammer fra Mose tid – deler av dem har selvsagt en lang historie bak seg som muntlig og delvis skriftlig tradisjon – men som sluttredigerte skriftenheter er de langt yngre. Det nye testamentet hevder han også er fullført ved apostelgenerasjonens avslutning, dvs. på 90-tallet, noe som heller ikke er historisk korrekt. Men ettersom en slik *historisk* kunnskap ikke passer inn i det på forhånd påståtte skriftsyn, må slike historiske forhold avvises som illegitime. Enhver form for historisk kunnskap er i hans skjema *teologisert*, dvs. underordnet en på forhånd gitt teologisk oppfatning som styrer hva som kan aksepteres og hva som må avvises. Historisk kunnskap har dermed ingen egenverdi, men er i stedet teologisk styrt av utenforliggende normer om hva som skal gjelde for riktig og galt. I kreasjons-kretser er den samme type tenkning som gjør seg gjeldende. Naturvitenskapelig erkjennelse er bare gyldig i den grad den gjenspeiler et bibelsk verdensbilde, slik at det er bibelen som garanterer for erkjennelsen av hvordan verden er satt sammen og virker, og ikke den empiriske kunnskap systematisert ved hjelp av vår fornuft. En slik forståelse av relasjonen mellom teologisk og verdslig kunnskap, vil en kun kalle for *religiøs imperialisme*, og er av nøyaktig det samme slaget (men med motsatt fortegn) som sekularismens avvising av den religiøse erkjennelsens betydning for menneskelivet. Fundamentalismen opptrer dermed som sekularismens motpart og representerer den samme type ensidighet og svart/hvitt-tenkning som den avkristnede kulturens kunnskapsideal. Som sådan tilfører fundamentalismen intet nytt, men lager seg i stedet en ghetto der en kan holde stand mot sekulariseringens program ved å opprettholde klare grenser mot alt det som truer ens egen selvforståelse.

I kapitlet om ”Guddommelig og menneskelig” (s.20ff), tar Gilbrant opp det at bibelen også er en menneskelig bok. Her hevder han at bibel arbeider ut fra den ”merkverdige oppfatning at det menneskelige innslag i den Hellige Skrift skulle være en feilkilde som det er teologenes oppgave å skille ut” – noe han betegner som en ganske håpløs oppgave. Det har Gilbrant rett i – dersom det var dette bibelkritikken så på som sin oppgave. Det gjør den selvsagt ikke; bibelkritikken er heller interessert i å forstå den historiske basis for de ord som er skrevet, og hvordan de kan tolkes i lys av samtidens samfunn, kultur og idéverden. Man er ikke opptatt av normative ideer om ”feil” eller ”mangler” i forhold til en på forhånd idé om hvordan egentlig burde vært nedskrevet. Det Gilbrant formulerer på dette punkt, og som gjentas mange ganger i hans fremstilling, er det en kan kalle en *demonisering* av dem han oppfatter som meningsmotstandere. Man finner akkurat den samme type argumentasjon hos Eta Linnemann, den tyske teologen som ble ”omvendt” fra en såkalt bibelkritisk teologi til en fundamentalistisk teologi. Hun omtaler moderne bibelforskning som ”ateistisk” og forutsetter dermed en dualistisk motsetning mellom den troendes bibelbruk og den historisk-kritiske metoden. Det Linnemann gjør feil, er å

blande sammen en *metodologisk* og *essensialistisk* ateisme. Den historisk-kritiske bibelforskning opererer med en parentes omkring de visse type spørsmål, nemlig den teologiske oppfatning av tekstene, for i stedet å fokusere oppmerksomheten på deres historiske forankring. Parantesen er kun av metodisk karakter, og kan ses på som en analogi til kartografenes arbeid: for å lage et kart over et terreng, kan en ikke ta med alt som finnes i terrenget. Dersom en skulle gjøre det, så måtte en lage et kart som var like stort som terrenget! Teologer som arbeider historisk-kritisk med tekstene lager også et ”kart” over det bibelske ”terreng” på den måten at en inkluderer de momenter av historisk karakter som hjelper en til å forstå tekstene fra et historisk perspektiv. At det også finnes andre perspektiver som er gyldige, er forskerne selvsagt klar over, men det er perspektiver som f.eks. hører inn under en systematisk teologi – en normativ fremstilling av den kristne tro og lære. Slike spørsmål bør ikke tas med i en historisk-kritisk undersøkelse av de bibelske skriftene selv.

For Gilbrant som ser alle ting i skriften under den samme teologiserende synsvinkle, er et slikt skille illegitimt. Bibelen *skal* leses fra et systematisk-teologisk standpunkt, og den tro som ligger til grunn for ens kristne identitet, skal også styre lesningen av bibelen. De teologer som ikke arbeider etter det samme grunnprinsipp blir dermed ”avslørt” som ”uinspirerte forskere” eller som ”vantro”, dvs. demonisert som personer som undergraver bibelens autoritet. I kapitlet om de ”Tre typer av villfarelse”, advares det derfor mot de som vil legge noe til, trekke fra eller forvrengte bibelens ord. Katolikkene er villfarne fordi de vil legge noe til skriften (mariologi, egenfortjeneste, kirkelig tradisjon). Liberale teologer er villfarne fordi de enten vil trekke noe fra (Kristi guddom, undere, skriftens inspirasjon) eller forvrengte på grunnlag av ikke-bibelske idealer (f.eks. eksistensialteologi, politisk teologi). Alternativet fremstilles som å bøye seg for Ordets autoritet fordi det er Gud selv som taler gjennom skriftens ord, og fordi ordet er rettesnor for tro og lære – og dette ord er klart, tilstrekkelig og ufeilbart.

Så enkelt er det selvsagt ikke. Gilbrant har allerede ”lagt noe til” ved å hevde en lære om skriftens inspirasjon som er tolket ved hjelp av løsrevne bibelsitater, men som har sin historiske bakgrunn i utenombibelske grunnfilosofiske ideer. Han har ”trukket noe fra” ved å se bort fra historisk kunnskap om den tid skriftenes ble til, og han har ”forvrengt” ved å demonisere sine meningsmotstandere slik at deres argumenter mister sin kraft ettersom de representerer vantroen og ateismens ideologi. Man kan selvsagt gjøre slik fundamentalistenes representanter ønsker: konstruere en ghetto der en *a priori* bygger sin teologi på skriftens harmoniske enhet og skriftens absolutte ufeilbarlighet, men da gjør en det på bekostning av intellektuell troverdighet og normale normer for tankemessig redelighet. Man kan la seg innhulle i en skinn-virkelighet av å det guddommelige ordet fikst ferdig til bruk i enhver situasjon og overfor alle forhold i livet, men på bekostning av ydmykhet overfor det guddommelige og respekt overfor menneskelig begrensning i kunnskaps- og erkjennelsesspørsmål. Fundamentalismen fostrer *hybris* – overmotet som gjør det dennesidige til noe absolutt og som opphøyer en selv til allvitere. Resultatet blir som ensidighet, fanatisme og forfalskninger, kunstig konstruerte motsetninger og demoniseringer av motstandere. Om det overhodet er *mulig* å gå inn i en dialog med fundamentalister i en slik kontekst, er kanskje tvilsomt. En ghetto er en ghetto nettopp fordi den har etablert klare grenser mellom seg selv og verden for øvrig. Det å gå inn i en dialog innebærer å åpne disse grensene, men i så fall har en allerede ødelagt ghetto-preget. Kanskje bør en bare overlate den fundamentalistiske ghetto til seg selv; om ikke annet så utgjør den i det minste en interessant ”fargeklatt” i religionens landskap...